

A természetes felújítás és egyébek

Írta: Roth Gyula

A természetes felújításból kiinduló és más területre is átcsapott vitához legyen szabad még egyszer hozzászólanom. Nem vezet engem semmi vitatkozó viszketeg és szívesen beleegyezem abba is, hogy ez legyen az utolsó válaszom ebben a kérdésben, de némi helyreigazítás most még szükséges, mert az én felfogásomat pl. Biró Zoltán téves megvilágításba helyezte, másrészt egyik-másik passzus feleletet követel.

Már ismételten kifejtettem az álláspontomat a természetes és mesterséges felújítás körül, ennek dacára Biró Zoltán állandóan hangoztatja, hogy én idegenkedem a mesterséges felújítástól, a párhuzamos kísérletektől és én csak természetes felújítást ismerek. Nem tudom magyarázatát találni ennek az én véleményemmel sehogy össze nem egyeztethető ráfogásnak és tisztelettel leszegezem újra azt, hogy az én szememben mindakét eljárás jogos, okszerű és helyes, ha alkalmazásuk megfelel az adott viszonyoknak,; de túlzottnak találom a mesterséges felújításnak szerepét hazánkban és túlzottnak azt a védelmet, amiben a tárgyást Biró Zoltán, Bencze Pál és mások részesítik, illetve kevesellem azt a szerepet és kevesellem a pártfogást és érdeklődést, ami nálunk a természetes felújításnak jut, mert amint a külföldi példák mutatják, az erdőgazdaság haladása mindenütt a természetes felújítás térfoglalását hozza. A párhuzamos kísérletektől egyáltalán nem idegenkedem, sőt régebben az Erdészeti Lapok-ban is felkértem Biró Zoltánt, segítsen oly területek biztosításában, amelyeken ezeket a párhuzamos kísérleteket végrehajthassam. Sajnos, sem magam még nem tudtam szerezni, sem Biró Zoltán nem segített hozzá. Már évek óta törekszem arra, hogy a miskolci erdőkből szerezhessenek erre alkalmas területet, de mindeddig eredmény nélkül. Már 25 évvel ezelőtt a legelső nagyszabású felújítási kísérleteimben, Likavkán, oly területet

választottam, ahol a tarvágás és a mesterséges felújítás mintaszerű kivitelben látható volt és a költségadatokat már akkor is párhuzamba állítottam. (Érdekes és jól megvilágítja az ellen-
tétet követelményeket, amiknek eleget kellene tennem, hogy akkor vezető helyről azt a kifogásolást kaptam, mért megyek a természetes felújítási kísérleteimmel oly helyre, ahol a belépőt tarvágások fogadják és ahol tarvágások is folynak. A válaszom már akkor is az volt, hogy összehasonlítást akarok kapni a két eljárás között.)

Lehet, hogy eltérés van az én felfogásom és Biróé között az ily párhuzamos kísérletek jelentősége s az arra alkalmas hely kiválasztása körül. Nem szabad szem elől téveszteniünk, hogy a természetes-mesterséges kérdésnek a gyakorlati gazdaság szempontjából vett lényege — amint éppen a lefolyt vita anyagából is mind jobban és jobban kikristályosodott — gazdaság-ökonómiai és adminisztratív-technikai; a párhuzamos kísérletek is éppen ezt az oldalát világítanák meg elsősorban, pedig éppen ezek a viszonyok sokkal változékonyabbak, mint az egyéb természeti viszonyok, az alap, amit nyújtanak, tehát labilis. Ezt a bizonytalanságot csak nagy területekről és sok helyről szerzett adatok nagy tömege ellensúlyozhatná, az is csak bizonyos mértékig.

Folynak egyébiránt a kísérleti állomás égisze alatt idevágó kutatások is, a főiskola használati tanszéke részéről, Török Béla és Plauder Nándor végzik azokat.

Hogy kutatásaimban többet foglalkozom a természetes felújításnak problémáival, mint a tarvágáséival, az nagyon természetes, hiszen ennek terén sokkal bővebben merülnek fel az erdőművelés problémái. Tarvágás csak egy van, azt mindenki jól ismeri és annak erdőművelési oldala eléggé tisztázva van, ellenben a természetes felújításnak eltérő — mélyremenő és elvi különbségeket mutató — eljárásainak száma nagy, jórésze hazánkban teljesen ismeretlen és az erdőművelésnek tudományos kutatásai számára még sok nyílt kérdést rejtenek.

Nagyon szívesen veszem, hogyha kapok lehetőséget megfelelő párhuzamos kísérletekre ezen a téren, de terület, szakerő és költség nélkül nincs rá lehetőségem.

Radó Gábor — tekintettel arra, hogy a vitát lezárta — csak

két rövid megjegyzést engedjen meg. Radó Gábor első cikkében engem azzal vádolt, hogy Kaán Károly érdemeit akartam lekicsinyelni akkor, amikor Kaán Károly már nem áll a hatalom polcán. Hogy ilyen vádban nincs egyénileg bántó tendencia, nehezen képzelhető el.

Biztosíthatom Radó Gábort, hogy mindig volt és lesz bátorságom ahhoz, hogy meggyőződésemért síkra szálljak azzal szemben is, aki a hatalmon van, de soha sem volt és nem is lesz bátorságom arra, hogy valakit támadjak, mert már nincs a hatalmon.

A második megjegyzésem, hogy Radó Gábor azon háborodott fel, hogy a Kaán-féle szálalóvágásos eljárást gyakorlatilag nem találtam teljesen beigazoltnak, most meg azt írja kategorikusan: Kaán-féle szálalóvágásos eljárás nincsen! (l. c. 936.) Tisztelettel kérdem, lehet az gyakorlatilag beigazolt, ami nincs?

Ha nincs Kaán-féle szálalóvágásos eljárás, akkor nincs schwarzwaldi szálalóvágásos eljárás sem. Ilyen vélemény tényleg ismételten el is hangzott éppen Badenben is. (Krutina: Die badische Forstverwaltung und ihre Ergebnisse: „Der badische Femelschlagbetrieb ist nichts anderes als ein etwas unregelmässiger Schirmschlag mit verlängertem Verjüngungszeitraum.”)

Az emberi felfogás nagyon sokféle lehet. Nekem pl. az a felfogásom, hogy az ilyen tisztán elmélet-szisztematikai kérdések taglalását jobb, ha a tankönyvekre bízunk és csak azok szóljanak hozzá, akik tanulmányozták és megismerték az egyes rendszereket.

Fehér Dániel szavaiban megnyugvással láttam újra igazolva, hogy a természetes-mesterséges kérdésben nincs számottevő különbség a felfogásaink között.

Hasonlót mondhatok a kísérleti állomás szervezésének, illetve munkásságának kérdésében. Ha Fehér Dániel elolvassa a felettes hatóságunkhoz terjesztett jelentéseimet és javaslataimat, talán meg is lepődne, hogy sokszor mennyire azonos gondolatok és aggodalmak vannak azokban lefektetve. Az állomásnak osztályokra való bontása is meg van azokban és az is, hogy a vezető — saját osztályától eltekintve — tisztán adminisztratív munkakörrel bírjon.

Ezt az utóbbit saját hatáskörömben meg is valósítottam már. Engedje meg Fehér, hogy e tekintetben felhívjam figyelmét egy

tévedésére, mert nem „teljesen egyoldalúlag orientálódott szakember vezeti és irányítja *döntő hatáskörrel* az állomást.”

Az állomásnak tisztviselői szabadon választhatják és választották is munkakörüket, csak annyiban vannak korlátozva e tekintetben, hogy az adminisztratív munkának egy-egy részét mindenkinek vállalnia kell. Sziveskedjék megkérdezni Magyar, Mayer vagy Worschitz munkatársaimat, hogy avatkoztam-e munkájukba másképen, mint legfeljebb jó tanáccsal és hogy csak megkísérlettem-e „*döntő hatáskörrel irányítani*” őket? Sohasem! Teljesen szabadon dolgozhattak, az én szerepem tényleg csak adminisztratív volt, a pénzügyi követeléseiknek kellett az állomás anyagi dotációjához mért határt szabnom. Hiszen kaptam ezért már szemrehányást is, hogy nem fogom elég szigorúan az állomás tisztviselőit és nem építettem ki a szervezetet elég feszesre. Megadom nyíltan erre a választ. Véleményem szerint a tudományos kutatás terén nem lehet azt az adminisztratív szigorúságot és vezetést érvényesíteni, ami a hivatalokban nélkülözhetetlen. Csak így volt elérhető az, hogy az állomás — tisztviselői révén — oly téren is ért el, még hozzá már szép eredményeket, amelyek az én munkakörömön teljesen kívül esnek.

Hogy a kezdet kezdetén álló és még speciális irányt nem vett szaktársaknál határozott irányítás szükséges, az ugyebár megokolásra nem szorul, de itt is arra törekszem, hogy csak nyomra vezethessem, egyenesen követelem, hogy mielőbb önállóan dolgozzék. Aki erre nem képes, az feltűnés nélkül kiválik az állomás kötelékéből.

Hogy az a mostani helyzet, hogy „szakképzettség és előtanulmány nélkül való fiatalembereket rendelnek be a kísérleti állomásra, akiknek még éveken keresztül tanulniok kell”, nem előnyös, az kétségtelen. Hiszen ugyanezt nemcsak jelenféseimben, hanem már a nyilvánosság előtt is ismételten felpanaszoltam. Sajnos, nemcsak hogy nem nyílt lehetőség, hogy ezen segítsünk, de még ez a nem előnyös megoldás sincs biztosítva, hiszen az állomás három embere ideiglenesen van alkalmazva és kettő közülük már ismételten el is volt bocsátva. A legnagyobb nehézség, hogy az állomás körébe való tartozás anyagilag rosszabb helyzetet jelent, mint a gyakorlati gazdaságnál, az igénybevétel pedig fokozott.

Hogy ezen a nehézségen a főiskola „szakember rezervoárjából való meritéssel” segíteni lehetne, nincs reményem. Hiszen a főiskolának is a legnagyobb és ugyancsak gyakran felpanaszolt hibája, hogy kevés a szakerő, a succrescentia nevelés iránt semmi rendszeres intézkedés nincs és sokan — magam is — éppen azt várjuk, hogy a kísérleti állomás személyzetével lehessen a főiskolának ezen a hiányán segíteni a magántanárság útján.

A főiskolának mindazon tanszékei, akik akartak bekapcsolódni az állomás munkájába, tényleg be is kapcsolódtak. Bizonyára emlékszik Fehér arra, hogy régebben, amikor az állomás anyagilag jobban állott, mint a tanszékek, a növénytani és vegytani tanszéknek az állomás anyagi segítséget is nyújtott, még a botanikus kert berendezéséhez is hozzájárult. Amióta a helyzet megfordult, az állomás anyagi ereje csökkent és a tanszékek, illetve azok egy része bővebb dotációhoz jutott és pl. a növénytani tanszék a régen meglévő laboratóriumait — amelyek pedig már akkor is a leggazdagabbak voltak a főiskolán — még száz-száz-húszezer pengős beruházással gazdagíthatta, azóta más, szegényebb tanszéket segít az állomás, jelenleg az erdőrendezéstani és a használattanit, akik az állomás keretében is dolgoznak.

A main túlmenő bekapcsolódás csak akkor lesz lehetséges és eredményes, hogyha a kísérleti állomás költséget és szakerőt is bocsáthat a tanszék rendelkezésére. Hiszen bizonyára emlékszik Fehér is arra, hogy pár évvel ezelőtt miniszteri rendelet kötelezte az összes tanárokat, hogy „tartoznak az állomás munkájában résztvenni” és ez mégis csak a fent említett mértékig történt meg, bizonyára nem a jóakarát híján, hanem a ma is meglévő technikai nehézségek miatt.

Ezért a mai viszonyok között nem tartom még lehetségesnek, illetve célszerűnek az osztályok alakítását, bár az a saját terveimben is már régóta bennfoglaltatik. Ma csak azt érhetnők el ezzel, hogy nagyot mutató keretet kapnánk, amelyet azonban fartalommal, ember és költség híján megtölteni nem tudnánk. Ha biztosítást kapok az iránt, hogy ez a kettő meglesz, legyen meggyőződve Fehér is, más is, én leszek az első, aki ilyen átszervezésre törekszem.

Az osztályok szervezésének lenne egyébiránt oly következménye is, amelyet éppen Fehér aligha fog előnyösnek mondani.

Jelenleg ugyanis minden egyes kutatással is foglalkozó tanszék önálló és egyenlő jogu* tagja lehet a nemzetközi szövetségnek. Ha azonban a tanszék kutató munkája átterelődnék az állomás egyik osztályába, akkor ez az osztály nem lehetne külön tagja a szövetségnek, viszont a tanszék mint olyan megint nem lehetne tag, mert csak a kutató munkája révén lehet azzá.

Az 1935. évi hazai kongresszus sikerét — ha a már régebben javasolt intézkedések megvalósulnak — nem féltém a mai helyzetünkben sem. Ismerem a franciaországi jövőévi nagygyűlés programját, nincs mit aggódnunk, ha arra mi következőnk.

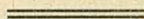
Nagyon jól tudja az egész világ, hogy mi kirabolt és szegény ország vagyunk, viszont a becsületes munkát senki le nem tagadhatja rólunk és ez biztosítja a megbecsülésünket, ahogyan a háború előtt is biztosította. A régi multunk megbecsülése juttatta Vadast a szövetség elnöki székébe és engemet az új alakulás lelegején az alelnökibe. Bátran állhatunk a világ elé!

Igaz, hogy állomásunknak nincs nagyszabású laboratóriuma, de éppen Fehér is mindig készséggel bocsátotta rendelkezésünkre az övét és mivel ez sem elégíthette ki az állomást már eddig sem, másutt is kerestünk és kaptunk helyet. Nemcsak a bányászati-kohászati osztály különféle laboratóriumait kellett eddig is elkérnünk — ezek is készséggel adják bármikor —, de még a városi kórházat is igénybe vettük, annak Röntgen-laboratóriumát.

* Az „egyenlő jogú” helyett inkább az kívánkozik a tollamra: „egyenlő jognélküliség”, mert az 1929-ik évi új szervezetnek legkényesebb oldala, hogy — politikai okokból — a tagok jogait nagyon megnyírálta, úgyhogy a tagok jogai két pontra zsugorodnak: szabad tagsági díjat fizetniök és a gyűlésen szabad előadást tartaniök; minden egyéb jogot a vezetöbizzottság gyakorol, amelybe minden ország — világposta-egyesületi minöstités szerint — csak egy képviselöt küldhet, tekintet nélkül arra, hogy hány taggal vagy intézettel szerepel a szövetségben. Az e pont körül lefolyt harcot csak én ismerem teljesen és annak csak elkéselt gyenge hullámverését jelentette Webernek a stockholmi közgyűlésen való felszólalása, mert elejétöl fogva tagja voltam annak a hetesbizzottságnak, amely az eredeti svéd javaslattal szemben új alapszabályt dolgozott ki. Bizonyára Fehér is emékszik arra, hogy a stockholmi hétnak első öt napjában nem is láttam a várost, mert az öszgyűlések után késö éjjelig a hetesbizzottságban és a vezetöbizzottságban kellett lennem, amelynek viszont éppen ezek a bizalmas tárgyalásai felette érdekesek voltak és nagyszerü betekintést engedtek az öszgyűlésekböl ünnepelesen kitiltott politikának kulisszái mögé. Sohasem fogom elfelejteni az ott lezajlott előkelö, de elkeöredett küzdelmet, amelynek nagyon aktív szereplöje voltam.

Végül legyen szabad rátérnem Fehérnek két megjegyzésére, amikben — sajnos — nem tudom osztani a felfogását. Az egyik, hogy a kísérletet és kutatást el szeretné határolni egymástól (l. c. 928.). Én ezt — már a magam munkaterére, az erdőművelésre — nem tudnám megtenni. El sem tudnám képzelni az erdőművelés terén való kutatást kísérletek nélkül, de fordítva sem, a kísérleteket kutatás nélkül.

A másik (l. c. 930.), hogy „a kísérleti állomásnak mostani teljesen hivatalos és a minisztériumtól függő jellege megszüntetendő”. Erről véleményem szerint csak akkor lehetne szó, hogyha az állomást magánpénzeken tudnók fenntartani. Amíg az állomás „magyar királyi” és amíg az állam adja a költségeket is, a szakéroket is, addig a minisztérium fennhatósága alól való kivonás nem lehetséges. A magam részéről nem is tartom megokoltnak az erre való törekvést, legkevésbé ma, amikor a miniszteriális vezetés egészen a legfelsőbb fokig oly megértést tanúsít, amilyen még sohasem volt.

A szikfásítás talajbiológiai problémái

Irta: Dr. Fehér Dániel

A szikfásítás közgazdasági jelentősége különösen a magyar erdőgazdaság szempontjából annyira ismert mindnyájunk előtt és annyiszor lett megtárgyalva a nagy nyilvánosság előtt is, hogy a kérdésnek ezen vonatkozásaival, illetőleg annak bővebb ismertetésével most nem óhajtok foglalkozni. Rá kell azonban mutatnom arra, hogy a magyar erdőszettudományunk ezen a téren nemzetközi viszonylatban is úttörő munkát végzett és amikor *Kaán Károly* nagyszabású koncepciója és akadályokat nem ismerő energiája a püspökladányi szikkísérleti telepet megteremtette, nemcsak gyakorlati, hanem a szigorúan vett elméleti kutatásnak is megvetette az alapjait.

Még a püspökladányi kísérleti telep létesítése előtt a probléma első tárgyalása alkalmával Vágival együtt laboratóriumi vizsgálatokat folytattunk, amelyekkel sikerült világosan behizo-